

nieuwsbrief

nummer 2, oktober 2005

Van de redactie

De popdatabase nadert zijn voltooiing! Lees de bijdrage van Frans Westgeest. Dit nummer bevat meer goed nieuws: de CDR start binnenkort met DigiLeen en organiseert hieromheen een mini-symposium. Ria Warmerdam bericht over de IAML-conferentie van afgelopen zomer in Warschau en u treft verslagen aan van de NVMB-studiedag van mei j.l. en het klantenpanel bladmuziek dat begin dit jaar door NBD/Biblion werd georganiseerd. In de rubriek Muziek op internet dit keer speciale aandacht voor websites van enkele Nederlandse

muziekantiquairs. In de nieuwe rubriek Gesignaleerde literatuur wordt een tweetal Nederlandse publicaties kort besproken. Jantien Dubbeldam bezoekt een onbewoond eiland met haar favoriete cd's en u vindt de uitnodiging om op 17 november a.s. te komen naar de NVMB-studiedag over Digitalisering in Theater Instituut Nederland. Eén van de sprekers 'smiddags is Sewert Verster, o.a. bekend van het platenlabel Attacca en het Orkest van de Achttiende Eeuw. Wij hopen u allen aan te treffen in het bijzonder fraaie pand aan de Herengracht in Amsterdam.

Van het bestuur

Afgelopen juni overleed in Loenen aan de Vecht de musicoloog Albert Dunning op 68-jarige leeftijd. Prof. Dunning was lid van IAML en werd daardoor in 1996, bij de oprichting, automatisch lid van de NVMB. Dunning was vele jaren hoogleraar muziekwetenschap aan de Universiteit van Pavia.

Zijn ontdekking op het Deldense kasteel Twickel dat de Sei concerti armonici niet van Pergolesi zijn, maar van graaf Unico Wilhelm van Wassenaer (1692-1766) was wereldnieuws. Deze muziek is wereldberoemd omdat Strawinsky deze citeerde in zijn Pulcinella.

Dunning verzorgde ook de kritische tiendelige editie van het werk van de Italiaanse violist en

componist Locatelli, die de laatste 35 jaar van zijn leven werkte in Amsterdam.

Dunning promoveerde op het proefschrift 'Die Staatsmotette : 1480-1555' en verzorgde enkele delen uit de Neue Ausgabe sämtlicher Werke van Mozart.

In 1962 publiceerde hij een biografie van de Duitse componist Joseph Schmitt (1734-1791) die in Amsterdam muziekuitgever was. In 1966 verscheen de publicatie 'De muziekuitgever Gerhard Fredrik Witvogel en zijn fonds: een bijdrage tot de geschiedenis van de Nederlandse muziekuitgeverij in de achttiende eeuw'.

De NVMB was goed vertegenwoordigd op de IAML-conferentie 2005 in Warschau. Gert Floor vertegenwoordigde de NVMB in de Council en deed verslag van de NVMB-activiteiten. Ook de bestuursleden Hanneke Kuiper (OB Amsterdam) en Martie Severt (MCO) waren aanwezig. Overige deelnemers uit Nederland waren: Simon Groot (Toonkunst Bibliotheek Amsterdam), Ellen Kempers en Frits Zwart (Nederlands Muziek Instituut), Willem Rodenhuis (Universiteit van Amsterdam), Eric van Griensven (Koninklijke Bibliotheek), Mieke van Heijster (Codarts, Hogeschool voor Kunsten, Rotterdam) en Ria Warmerdam (NBD/Biblion). Ook troffen we in Warschau Liesbeth Hoedemaeker, tegenwoordig woonachtig in de Verenigde Staten. In Warschau vonden verkiezingen plaats voor bestuursleden van Professional Branches en Subject Commissions. Hanneke Kuiper werd

gekozen tot voorzitter van de Public Libraries Branch en Martie Severt tot vice-voorzitter van de Broadcasting and Orchestra Libraries Branch.

Vanzelfsprekend werd er door de Nederlandse vertegenwoordigers al regelmatig vooruitgeblikt naar de conferentie die in 2009 in Amsterdam zal plaatsvinden. Hopelijk zal Nederland ook de komende jaren een ruime afvaardiging kennen naar de IAML-conferenties in Göteborg (2006), Sydney (2007) en Napels (2008).

De conferentie in Amsterdam zal worden gehouden in het nieuwe conservatorium (naast de nieuwe openbare bibliotheek) op het Oosterdokseiland in de eerste helft van juli. Het Conservatorium viert overigens in 2009 het 125-jarig bestaan.

Martie Severt, secretaris

De Popdatabase

Het heeft even geduurd, maar sinds kort staat het licht op groen voor de doorontwikkeling van de popdatabase. Dat is verheugend nieuws, als je tenminste weet wat de popdatabase is. Tijd dus voor een nadere toelichting.

De popdatabase is een digitaal bestand, dat een niet-tijdgebonden overzicht geeft van albums van artiesten en stromingen, die van belang zijn voor de geschiedenis van de populaire muziek van 1946 tot nu.

Voorgeschiedenis

Bovenstaand mission statement is de leidraad geweest vanaf het ontstaan van de zogenaamde Standaardlijst Pop in 1989 tot de ontwikkeling van het via internet raadpleegbare bestand waarvoor het NVMB-bestuur onlangs het groen licht heeft gegeven.

De 1^e editie van de Standaardlijst Pop werd samengesteld door Johan Stapel, destijds stagiaire bij de Stadsbibliotheek Haarlem. De lijst werd gebruikt voor de evaluatie van de Haarlemse cd-collectie. De standaardlijst viel zo in de smaak, dat veel andere bibliotheken een exemplaar hiervan in huis haalden. Deze lijst bevatte zo'n duizend titels. Na deze eerste editie is Johan bezig gebleven met de doorontwikkeling en digitalisering van de lijst,

in samenwerking met Frans Westgeest.

Begin 2001 is de database overgedragen aan de NVMB en is onder leiding van Roelof Huisman een redactie gevormd, die de lijst heeft geëvalueerd en geactualiseerd. In deze tijd zijn ook de mogelijkheden onderzocht om de lijst via internet raadpleegbaar te maken. In afwachting van deze ontwikkelingen heeft de redactie de afgelopen twee jaar een wat slapend bestaan geleid. Zij werd echter begin dit jaar wakker gekust met de aangename mededeling dat het NVMB-bestuur de middelen beschikbaar heeft gesteld om de digitalisering te voltooien, zodat de redactie nu met vernieuwde kracht aan de slag kan.

De popdatabase: inhoud en gebruik

De database bevat zoals gezegd titels van platen en cd's van artiesten en stromingen die van belang zijn voor de geschiedenis van de populaire muziek vanaf 1946 tot nu. Hierbij kijkt de redactie naar zowel het commerciële belang als het artistieke belang. De titels zijn voorzien van indicatoren, waaraan dit commerciële of artistieke belang kan worden herkend. De records bevatten verder onder meer velden voor : land van herkomst ; genre ; jaar van uitgave ; recensie en annotatie.

Als bronmateriaal hanteert de redactie de belangrijkste, voornamelijk Nederlandse

poptijdschriften: Oor, Aloha, Fret, aangevuld met buitenlandse tijdschriften als Mojo, Q en Rolling Stone. Eindejaarslijstjes zijn voor de redactie wat dat betreft welkome instrumenten. Voor de commerciële component zijn vanzelfsprekend de hitlijsten het aangewezen instrument. Daarbij zijn er ook steeds meer online bronnen die kunnen dienen als "second opinion": de website Metacritics, die recensies uit tal van offline en online bronnen "weegt", is hier een voorbeeld van.

Waarom zou je als muziekbibliothecaris deze database nu raadplegen? Ten eerste voor de evaluatie van de eigen collectie: welke titels ontbreken in de collectie die echt relevant zijn voor een bepaalde artiest of stroming, of welke mag je bij sanering wat dat betreft niet uit de collectie verwijderen? De popdatabase is bij sanering een inhoudelijk instrument naast de kille "0-lijsten".

Ten tweede: als vraagbaak bij het inlichtingenwerk. Veel bibliothecarissen hebben onlangs de cursus pop-update gevolgd. De popdatabase is een prima instrument om de opgedane kennis van de popgeschiedenis fris te houden en in de praktijk te brengen. Zoals hierboven vermeld geeft de database een "niet-tijdsgebonden overzicht". De albums blijven dus in de database gehandhaafd, ook al hebben zij op enig moment aan actuele betekenis ingeboet. Dit is van groot belang voor de "vraagbaakfunctie" van de database, zeker in een tijd waarin de popmuziek meer en meer teruggrijpt op muziek van een paar decennia geleden. Hoe weet je in 2005 wat

vijftientwintig jaar geleden voor de popmuziek relevant is geweest? Hoe weet je feilloos van een bepaalde stroming de relevante artiesten en platen te noemen? Met een muisklik in de popdatabase zul je de vraagsteller in de bibliotheek versteld doen staan!

Komende activiteiten van de redactie

Inmiddels is de applicatie klaar en getest. In de herfst kunnen de redactieleden alle gegevens verzamelen om na de jaarwisseling te beginnen met de aanvulling van de database: te beginnen met de titels van 2004 en terugwerkend naar 2001. In september 2006 zal de database tot en met 2004 zijn bijgewerkt en kunnen we aan 2005 beginnen. De database zal worden gehost door de OB Assen en zal te raadplegen zijn via de site van de NVMB.

De redactieleden hebben ieder een aantal genres onder de hoede genomen. Helaas is het aantal redactieleden de afgelopen jaren wat uitgedund: zij bestaat nu uit Roelof Huisman, Leon Weterings, Johan Stapel en Frans Westgeest. Wij kunnen dus wel wat extra krachten gebruiken, met name mensen die affiniteit hebben met singer-songwriter, americana, country en folk. Welke enthousiaste, muziekminnende, tikkeltje monomane lijstjesliefhebber voelt zich geroepen om de redactie te komen versterken: de bijeenkomsten vinden zo'n 2x per jaar plaats, bij voorkeur in een café ergens in het midden van Nederland.

Frans Westgeest
f.westgeest@debieb.nl

CDR organiseert mini-symposium Digileen – De ontluistering voorbij

Vrijdag 4 november a.s. van 15.00 – 17.15 uur organiseert de Centrale Discotheek Rotterdam een minisymposium ter gelegenheid van de lancering van DigiLeen. Vragen die tijdens voordrachten en de paneldiscussie aan bod komen zijn o.a. Waarom is er in Nederland meer aandacht voor leesbevordering dan luisterbevordering? Hoe verbeter je in Nederland het klimaat voor

muziek? Hoe kunnen bibliotheken en de muziekbranche elkaar daarin versterken? Sprekers zijn o.a. Cees Vervoord (directeur Buma/Stemra), prof. Frank Huysmans (bijz. hoogleraar bibliotheekwetenschap) en Paul Solleveld (NVPI).

Deelname aan het symposium is gratis.

Aanmelden voor 14 oktober bij

<http://www.muziekweb.nl/digileensymposium/index.php>

Warschau IAML 2005

Chopin, muziek online, Zywiec-bier, WO II en aardappels met dille

Warschau, een stad van 1,7 miljoen mensen, waar je bij iedere voetstap geconfronteerd wordt met de gevolgen van de tweede wereldoorlog. Na 1945 lag 83% van de stad in puin. En dat merk je. Aan de naoorlogse communistische architectuur met zijn brede allees, waar je ieder moment nog een 1 mei parade verwacht aan te komen zetten, maar waar in werkelijkheid het drukke autoverkeer altijd voorrang heeft en de voetganger nauwelijks de kans krijgt om over te steken. Aan de treurige woonkazernes die de stad domineren, aan de gerestaureerde oude stad, waar je je net niet in de Efteling waant, aan de vele monumenten die herinneren aan opstanden en gevallen. Toch is het helemaal niet onaangenaam in Warschau. In de herstelde 19^e eeuwse straten is het prettig toeven, het openbaar vervoer is overzichtelijk en rijdt frequent, de tijd die verstreken is na de Wende heeft ook Warschau tot een stad vol terrassen, nieuwe gebouwen, goed gesorteerde winkels en ander Westers comfort omgetoverd, terwijl het prijspeil voor onze begrippen heel aangenaam is. De Poolse keuken heeft veel lekkers te bieden, zeker voor de liefhebbers van zacht zomerfruit, in zuur gelegde groente en aardappels met dille. Het Poolse Zywiec-bier is smakelijk en bovendien schijnt de zon.

De IAML-conferentie vindt plaats in de Nationale Bibliotheek. Een groot en architectonisch saai gebouw maar ideaal voor de gelegenheid. Als relatieve nieuwkomer (vorig jaar was ik er voor de eerste keer bij), ben ik nog niet helemaal ingewerkt op deze internationale vloer van de muziekbibliotheekwereld. Kunnen landgenoten met een langere staat van dienst om de haverklap kennissen begroeten en zich geanimeerd door de wandelgangen begeven, voor mij begint er net lijn te komen in de jungle van branches (openbaar, wetenschappelijk, speciaal etc) en werkgroepen. De overvloed aan lezingen en vergaderingen die in de loop van een week plaatsvinden bieden ieder wat wils en maken dat iedere deelnemer zijn eigen conferentie kan vormgeven.

Het zal de hele week tropisch warm blijven in de stad. Naarmate de week vordert verschijnen de deelnemers 's morgens steeds

meer in casual, luchtige outfits. Deed men bij het openingsconcert nog de moeite om in salonfähige avondkleding te verschijnen, halverwege de week zijn korte rokjes, shorts en sandalen gemeengoed.

Ondoenlijk om hier een volledig verslag van alle lezingen te geven. Niet nodig ook. Laat ik volstaan met te melden dat ik veel over Chopin heb geleerd en volledig op de hoogte ben van alle Poolse muziekinstituten die er toe doen. Op de verstaanbaarheid van veel collega's was er overigens hier en daar nogal wat af te dingen. Sommigen vonden het moeilijk te spreken voor een grote zaal (op fluistertoon voorlezen van uitgeschreven tekst), anderen hadden moeite met de Engelse taal (te zware Poolse of Franse accenten die verstaanbaarheid bemoeilijkten). Een combinatie van beide handicaps was dodelijk voor het begrip van de luisteraar. Dit neemt niet weg dat ik het een voorrecht vind om een IAML-conferentie bij te kunnen wonen. Het houdt de blik breed, informeert, enthousiasmeert en relativeert. Ook onderwerpen die niet direct met het eigen werk te maken hebben kunnen waardevolle ideeën en inzichten opleveren. En, ook niet onbelangrijk, de werkcontacten onderhouden met Nederlandse collega's gaat heel gesmeerd tijdens dagelijkse evaluaties met een biertje op een terras. Hieronder een overzicht van opgedane informatie waarvan het mijns inziens zinvol is om die op deze plaats door te geven:

Muziekgeschiedenis en geluidenarchief

bl.uk/collections/sound-archive/archsoundrec.html

Een site waarop de British library geluiden heeft verzameld. Niet alleen veel muziek maar ook dieren, interviews, dialecten en literatuur.

Bronnenonderzoek Chopin via internet

www.kcl.ac.uk/humanities/cch/ocve/final/content/ Online Chopin Variorum Edition

Waar verschillende bronnen (manuscripten, eerste drukken en latere uitgaves) van het werk van Chopin met elkaar vergeleken kunnen worden. Alle bronnen zijn gescand en laten zich naar believen naast elkaar op een webpagina plaatsen, inzoomen geen probleem. Zo kun je maat voor maat de geschiedenis van een boog, een kruis of een

onduidelijk genoteerde noot volgen in bijvoorbeeld de prelude opus 28, nr. 15.

Representatieve lijst Naslagwerken Muziek

www.music.indiana.edu/~l631/main.html

Online Music Reference guide

Een bibliografie van bibliografieën/quick reference. Met thematische catalogi, gedrukte muziekcatalogi, discografieën, complete werkenlijsten etc. Niet de inhoud van de werken, maar een overzicht van 'goede' naslagwerken.

Alle Naxos-cd's online te beluisteren

Het label Naxos timmert aan de weg met het digitaal en online beschikbaar maken van hun complete cd-catalogus plus die van labels als Marco Polo, Da Capo en delen van de catalogus van Bis, Hänssler, ARC en vele andere. Ze mikken met dit gigantische bestand op bibliotheken en universiteiten als afnemers. Instellingen nemen een abonnement en kunnen zo de muziek beschikbaar stellen aan hun eindgebruikers. Alle tracks kunnen alleen nog worden beluisterd, niet gedownload. Op dit moment bevat de database rond de 100.000 titels. Dit alles natuurlijk wel tegen betaling. Een gratis 'trial version' is te verkrijgen via NaxosMusicLibrary.com. De Centrale Discotheek Rotterdam heeft al een contract met Naxos. De dienst wordt aan de leners aangeboden onder de naam Digileen.

Bladmuziek downloaden in de bibliotheek

Op Sheetmusicnow.com kan bladmuziek gedownload worden tegen betaling per creditcard. Mooi aspect is dat het hier om gescand drukwerk gaat. De bladspiegel en het notenbeeld zijn dus van vertrouwde kwaliteit. SheetmusicNow doet zaken met gevestigde uitgevers als Schott, Pizzicato, Oxford UP, Muzyka, Tara en Universal. Maar zoals dit lijstje al laat zien, erg representatief voor de markt is dit bestand nog lang niet. En na een klein persoonlijk onderzoekje: erg representatief voor de muziekgeschiedenis is het bestand ook nog niet. De uitgeverijen zien de voordelen van SheetmusicNow vooral in de distributie van de hedendaagse muziek. Een product dat door onbekendheid, kleine oplages, rare formaten en copyright altijd moeilijk aan de man te brengen is. Toch is deze site relatief al erg ver in gebruiksgemak en diversiteit van het aanbod. Bovendien ziet men in bibliotheken een welkome klant. In speciale condities voor bibliotheken is dan

ook voorzien. De stadsbibliotheek van Kopenhagen heeft er ervaring mee.

Ob@statsbibliotek.dk

De minderbedeelde collega's

Weet dat al uw afgeschreven bladmuziek en cd's, waar in Nederland geen empooli meer voor te vinden is (vergeet het Nationale Depot niet!), zeer welkom zijn in minder welvarende landen. Wilt u iets doen? Via www.iaml.info/outreach.php komt u bij de initiatieven die door de IAML georganiseerd worden.

Nederland voorzitter openbare bibliotheek branche

Ook het vermelden waard is, dat Hanneke Kuiper van de OB Amsterdam gekozen is tot voorzitter van de branche openbare bibliotheken. Hierdoor komen activiteiten en ontwikkelingen in Nederland als vanzelf onder de aandacht van een internationaal publiek en komen mondiale initiatieven als vanzelf onder de aandacht van de Nederlandse organisaties.

De organisatie van de week verliep verder vlekkeloos voor zover ik kon merken. We kregen 's avonds vaak een heerlijk concert op een fijne locatie. Een strijkkwartetrecital in de kleine zaal van het Nationaal Philharmonisch, een amateurkoor met Warschause volksliedjes in het Johannes Paulus II memorial museum, vroege barokmuziek van Poolse componisten in het Koninklijk Paleis en Poolse kamermuziek uit de 19^e eeuw in het Chopin-conservatorium. Als er dan misschien iets niet helemaal aan de hooggespannen verwachtingen voldeed, dan was het de excursie op woensdagmiddag. Er was een keuze uit meerdere bestemmingen. Ik ging mee met de excursie Warsaw yesterday and today. Zoals eerder vermeld: Warschau ademt de tweede wereldoorlog en onze uiterst vriendelijke gids had moeite de juiste toon te treffen toen ze ons rondleidde door de wijk waar eens het getto was. Want welk verhaal vertel je als Poolse gids immers aan een groepje buitenlanders bestaande uit onder andere Duitsers, Russen en Amerikanen, zonder iemand voor het hoofd te stoten? Dan krijg je zinnen als: The Polish people were very friendly to jews, but not always. En hoe omschrijf je het megalomane Paleis voor de kunsten dat werd gebouwd in opdracht van Stalin? Dan krijg je : This palace was a gift from our communist friends and Stalin. We werden

in moordend tempo door de fascinerende stad gejaagd om op tijd bij een behoorlijk saai en lang boottochtje over de Wisla aan te komen. Maar een kniesoor die daar over zeurt. De gids deed haar best en haar opdracht was ook niet eenvoudig. Van andere excursies kwamen verhalen terug over gesloten musea, te veel eten, juist te weinig eten, files en ander toeristisch leed.

Het spectaculaire farewell dinner heeft die smetjes ruimschoots van het blazoen kunnen poetsen, want die avond was werkelijk voortreffelijk verzorgd. Heerlijk en overvloedig

eten. Alleen de muzikale omlijsting zat er net naast. Een inschattingsfoutje van het organiserende hotel. Een publiek van bijna louter serieuze muziekbibliothecarissen dineert liever zonder pikant geklede dames met elektrische violen die zich heupwiegend tussen de tafeltjes begeven terwijl ze internationaal bekende schlagers ten beste geven. Maar dit terzijde.

Ria Warmerdam,
NBD/Biblion
Leidschendam

De nieuwe auteurswet en de muziekbibliotheek

Studiemiddag NVMB, donderdag 26 mei 2005 in hotel De Wereld in Wageningen

Het onderwerp van deze studiemiddag, de auteurswet, speelt in muziekbibliotheken een belangrijke rol. Jongeren downloaden massaal muziek van het Internet en lenen amper nog CD's. Het kopiëren van bladmuziek is wettelijk verboden, maar wordt (in bepaalde gevallen) oogluikend toegestaan.

De nieuwe auteurswet (aangepast aan de Europese richtlijn) behandelt bladmuziek en geluidsdragers net als alle andere materialen waarop auteursrecht rust. Wat betekent de nieuwe auteurswet voor muziekbibliotheken en hoe kunnen we er zo mee omgaan dat deze voor ons hanteerbaar is?

Bèr Deuss (Muziekhandel Albersen, oud-bestuurslid van de NVMB) spreekt als eerste. Hij definieert het auteursrecht en geeft een historisch overzicht van de wetgeving op het gebied van het auteursrecht vanaf 1886, toen in de Berner Conventie de grondbeginselen van het auteursrecht werden vastgesteld. Auteursrechten gelden bij openbaarmaking en verveelvuldiging van intellectueel eigendom. Het intellectueel eigendomsrecht wordt echter beperkt door bij de wet voorziene, dringende maatschappelijke redenen als de publieke discussie (vrijheid van meningsuiting), overheidsinformatie en onderwijs. Wettelijke beperkingen op het intellectueel eigendomsrecht uiten zich o.a. in:

- het uitlenen van materialen in publiek toegankelijke instellingen, mits hier een

billijke vergoeding voor wordt betaald (leenrecht of leenvergoeding)

- het uitlenen door de KB en door onderwijs- en onderzoeksbibliotheken
- het maken van een privé-kopie voor eigen gebruik, studie of oefening van een (klein) deel van een werk

De nieuwe auteurswet kent een aantal belangrijke veranderingen:

- Europese uitputting. Deze regel maakt het auteursrechtelijk moeilijk een werk uit niet-Europese landen in Europa in te voeren
- technische bescherming van werken
- verhuur van een exemplaar van een werk mag alleen met toestemming van de rechthebbende.

Nader overleg tussen bibliotheken en rechthebbenden (uitgevers) kan leiden tot praktische oplossingen voor allerlei problemen op het gebied van het auteursrecht. Wellicht kunnen bibliotheken hierin gezamenlijk optreden.

Michiel Laan (directeur van de Centrale Discotheek Rotterdam) gaat vervolgens eerst kort in op het begrip 'uitlenen'. Uitlenen heeft geen direct of indirect economisch voordeel, het is tijdelijk en het vindt plaats in voor publiek toegankelijke instellingen. In het leenrecht (in Nederland in 1996 voor het eerst in de auteurswet opgenomen) is vastgelegd dat voor het uitlenen van materialen een billijke vergoeding moet worden betaald. Maar wat is billijk?

Vervolgens spreekt hij over een nieuw aspect van uitlenen, de (toekomstige) digitale uitleen van geluidsdragers in de CDR. Bij het digitaal uitlenen van CD's moet het traditionele uitlenen worden vertaald naar het digitale domein. Er moet met allerlei factoren rekening worden gehouden: openbaarmaking, verveelvuldiging, toestemming van de rechthebbenden, uitputting en er moet worden gekeken hoe het leenrecht zich verhoudt tot digitaal uitlenen. Voor digitaal uitlenen is toestemming nodig van Buma/Stemra (behalve voor een groot deel van de klassieke muziek), van platenmaatschappijen en artiesten. De CDR is momenteel bezig de hobbels die genomen moeten worden om te komen tot digitaal uitlenen op een rijtje te zetten.

Belangrijk is bewustmaking van deze problematiek bij de bibliotheken en de politiek. Het is de bedoeling om na de zomer volgens het concept van Leendirect ook digitaal te gaan uitlenen (in samenwerking met het platenlabel Naxos). Zo moet het mogelijk worden gemaakt om overal in het land digitaal muziek te lenen uit de collectie van de Centrale Discotheek. De CDR is nu nog druk bezig om tot vrijwillige afspraken te komen met alle betreffende instanties. Michiel Laan is hierover optimistisch: "Zorg dat het mag en ga aan de slag!"

Charlotte Sienema,
Programmacommissie NVMB

Verslag Klantenpanel Bladmuziek NBD/Biblion

Op 13 januari 2005 vond voor de tweede keer een Klantenpanel Bladmuziek plaats. Er namen functionarissen van de bibliotheken uit Haarlem, Wageningen, Maastricht, Den Haag, Assen en Groningen aan deel plus functionarissen van ProBiblio, Biblioservice Gelderland en NBD/Biblion. De onderwerpen die tijdens de bijeenkomst aan de orde kwamen waren in te delen in evaluatie van het huidige aanbod en een blik op de toekomst van bladmuziek binnen de openbare bibliotheek.

De deelnemers waren tevreden over de selectie, het aanbod en de inhoud van de aanschafinformaties bladmuziek. Wel vond men dat er wat teveel populaire verzamelbundels en muziek voor koperblazers worden aangeboden. Voor standaardrepertoire is de belangstelling aan het toenemen evenals voor klavieruittreksels van koorwerken. Men stelt het op prijs dat er ook muziek wordt aangeboden voor minder gangbare instrumenten omdat ook daarnaar in de bibliotheek wordt gevraagd. Met het aanbieden van cd-roms met printbare auteursrechtelijk vrije bladmuziek in uitsluitend de a.i. AVM is men niet gelukkig. Men pleit ervoor om dergelijke programma's ook (weer) in het bladmuziekaanbod aan te bieden. De kleinere bibliotheken zouden graag zien dat de aanwijzing 'geschikt voor ...' vaker zou worden aangebracht. Dat maakt het selecteren gemakkelijker. Een sterrensysteem bij het aanbod komt ook even aan de orde, maar men ziet wel in dat dat bij een landelijk aanbod waarbij door veel bibliotheken maar weinig titels aangeschaft (kunnen) worden dit al gauw tot eenvormigheid van de collecties kan leiden. Men kijkt uit naar de resultaten van de proef met de collectieprofielen die nu door NBD/Biblion wordt gehouden. Van een dergelijk systeem verwacht men wel wat voor bladmuziek.

Trefwoorden worden door de meeste aanwezigen in hun bibliotheek gebruikt en men oordeelt positief over de manier waarop zij momenteel worden toegekend. Wel blijkt het SISO maar door enkelen te worden gebruikt voor bladmuziek. Vanzelfsprekend komt ook het bindwerk weer aan de orde. De kwaliteit wordt als goed beoordeeld. Alleen de plastic zakjes waarin cd's en andere bijlagen worden verpakt blijken nogal eens te kleven, waardoor de schijfjes moeilijk eruit te halen zijn. Bij NBD/Biblion is men momenteel bezig om een ander soort plastic te verwerken, zodat deze problemen binnenkort niet meer zullen voorkomen. NBD/Biblion is voor de levering van veel van de bestelde bladmuziek afhankelijk van buitenlandse leveranciers. In de praktijk duurt het vaak lang voordat deze bestellingen worden afgeleverd. De aanwezigen begrijpen, dat NBD/Biblion daar niet zoveel aan kan doen, maar men vindt het wel jammer dat het vaak zo lang duurt voor de muziek in de uitlening kan staan.

Andere onderwerpen die aan de orde kwamen waren de facturering, studiedagen (er is duidelijk behoefte aan bijscholing), promotie (samen is te duur, maar plaatselijk zijn initiatieven noodzakelijk om bladmuziek op te laten vallen), culturele activiteiten, basisbibliotheken en het IBL waarbij zowel de ontwikkeling van zwaartepuntcollecties als van een landelijke catalogus de aandacht vragen.

Deze tweede Klantenpanel Bladmuziek was een levendige bijeenkomst. Opnieuw bleek de brainstormopzet een werkbaar model waarmee vanuit de praktijkervaringen impulsen gegeven kunnen worden om zowel de dienstverlening te verbeteren als om de bladmuziek in de eigen bibliotheek weer onder de aandacht te brengen.

Wolter van der Zwaan (NBD/Biblion)

STUDIEDAG “Digitalisering” NVMB 17 NOVEMBER 2005

Donderdag 17 november a.s. is de datum van de jaarlijkse NVMB-studiedag. Dit keer zijn wij te gast bij het Theater Instituut Nederland (TIN), in het hart van Amsterdam (zie: <http://www.tin.nl>). Uiteraard staat aan het eind van de dag een rondleiding door de monumentale panden en interessante collecties van het museum op het programma. De dag wordt geopend door één van de medewerkers van het TIN.

Het centrale thema van de dag is digitalisering. 's Ochtends in algemene zin, 's middags toegespitst op cd's en bladmuziek. Eén van de sprekers 's middags is Sewert Verster. Hij staat, onder andere bekend van het platenlabel Attacca en het Orkest van de Achttiende Eeuw, midden in de materie.

Verder is de programmacommissie nog bezig met het benaderen van sprekers die ons in de materie kunnen inwijden. Onder meer uit de hoek van het landelijk programma voor conservering van bibliotheekmateriaal, Metamorfoze, genoemd naar de roman die Louis Couperus in 1897 schreef.

Al met al belooft het een dag te worden waarin niet alleen de blik naar het verleden wordt gewend, maar zeker ook naar de toekomst. We hopen veel collegae te ontmoeten!

De programmacommissie

Gesignaleerde literatuur

Acht, R.J.M. van
Niederländische Traversos und Klarinetten des. 18. Jahrhunderts. Dutch Traversos and Clarinets of the 18th Century. Sammlung. Collection Gemeentemuseum Den Haag.

Het derde en afsluitende deel in de reeks catalogi Nederlandse blaasinstrumenten uit de 17e en 18e eeuw die door Rob van Acht, als conservator muziekinstrumenten in het Haags Gemeentemuseum, tot stand is gekomen. Hiermee is het overzicht van Nederlandse zeventiende en achttiende eeuwse houtblaasinstrumenten definitief in kaart gebracht, letterlijk en figuurlijk. De instrumenten staan in kleur afgebeeld, zijn beschreven en zorgvuldig opgemeten. “Bouwers die instrumenten willen kopiëren, komen een heel eind met deze literatuur”, aldus de auteur
Speciale aanbieding voor bibliotheken: de complete set van drie delen is tijdelijk beschikbaar voor 175 Euro.

Heeft u interesse? Neem dan contact op met het Gemeentemuseum (www.gemeentemuseum.nl) of de auteur.

Welke

Welke taal spreekt de muziek? : muziekfilosofische beschouwingen / red. Erik Heijerman en Albert van der Schoot. – Budel : DAMON, 2005.

Hoe komt het dat een abstract verschijnsel als muziek, bestaand uit pure klank, ons zo kan ontroeren en vervoeren? Een boek geschikt voor allen die geïnteresseerd zijn in filosofische vragen die worden ingegeven door het raadselachtige verschijnsel muziek, met name musici en muziekstudenten. Bevat o.a. een artikel van Marcel Cobussen die vorig jaar tijdens de NVMB-studiedag in Utrecht een voordracht gaf over de filosoof Jacques Derrida.

Het eiland (4): de vijf favoriete cd's van Jantien Dubbeldam (OB Wageningen)

We kennen deze rubriek wel uit verschillende media: welke 5 favoriete -vul maar in- producten mogen niet ontbreken in de bagage bij een verbanning naar een onbewoond eiland. Deze keer de vijf cd's van domeinspecialist cultuur Jantien Dubbeldam.

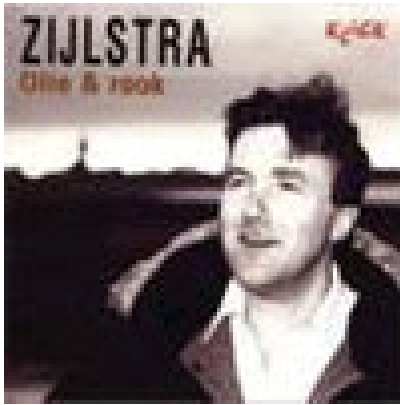
Het is erg grappig om na te denken over welke muziek ik wil hebben als ik op een onbewoond eiland (met elektriciteit!) zit. Als kind zag ik mezelf namelijk altijd als een eiland. Om mijn eiland liggen andere eilanden met op elk een vriendin van mij en we springen van eiland naar eiland om samen te spelen. Als ik groter word groeit mijn eiland. Sommige eilanden verdwijnen en er komen nieuwe eilanden in mijn buurt en misschien verplaatst mijn eiland zich ook wel naar een tropisch klimaat. Ik voel me dus zeer thuis op een eiland en dat is maar goed ook aangezien ik er volgens deze rubriek nog ga wonen ook.

Een paar weken geleden vertelde een groot kleinkunstliefhebber dat Theo Nijland een liedje heeft geschreven met de titel "Een eiland" (= trouwens een leuke woordspeling op z'n achternaam). Tot mijn verbazing bleek ik zelf de cd "Verstand van weemoed" te hebben waar het liedje op staat. Ahum, dat was dus een vergeten cd-tje in m'n cdkast. Vooral het zinnetje "Ik ben een eiland, ik ben een heel eind zwemmen" vind ik erg leuk gevonden.

De tweede cd wordt ook een cd met kleinkunstliedjes "Maartse buien". Een dubbelcd met o.a. Mylene d'Anjou en Jeroen van Merwijk. Niet alle liedjes zijn even geslaagd maar ik vind die pure, meisjesachtige stem van Kiki Heessels in "Waar ik niet aan wen" zo prachtig dat ik het mindere werk van anderen op de koop toe neem. Gelukkig staat Hester Macrander ook op deze cd. Haar strijdbaarheid en verontwaardiging geeft mij vuur!

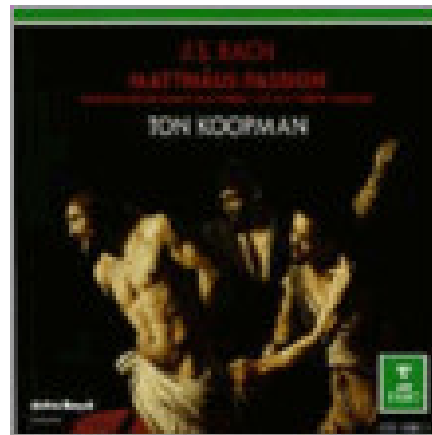

Dan alweer een cd met Nederlandstalige liedjes namelijk "Olie & Rook" van Jeroen Zijlstra. Mooi met zijn hese stem en jazzy trompet. Het bijzondere aan hem is dat hij vanaf zijn vijftiende visser was. Gedreven door zijn tweede liefde, de muziek, heeft hij de thuishaven Den Oever verruild voor het grote onbekende Amsterdam. Uit heimwee naar Den Oever en het verlangen naar Amsterdam is zijn debuutalbum "Olie & rook" geboren; propvol met liedjes over vissen en de zee.

Wat natuurlijk niet kan thuisblijven is de serie "Ik zou je het liefste in een doosje willen doen". Allemaal! In die mooie box! Zoveel mooie kleinkunstliedjes en zoveel om te lachen. Nee! Je mag de box niet openmaken. Als je hem dan toch openmaakt, waar ik niet op hoop, vind je daarin helemaal geen Nederlandse liedjes maar zoveel mogelijk cd's van Mercedes Sosa. Ik kan namelijk niet kiezen welke cd van haar moet thuisblijven. Mercedes Sosa zag en hoorde ik voor het eerst toen jaren geleden een Willem Ruisshow vanuit de tent niet doorging en ze in plaats daarvan een studioconcert van een Zuid-Amerikaanse zangeres met een indiaans uiterlijk in een tentjurk lieten zien. Liedjes werden ondertiteld en ik kreeg kippenvel van haar stem. Okay, als ik dan echt niet mag vals

spelen dan kies ik met het mes op de keel "Live in Argentinië". Omdat Sosa door de dictatuur niet meer mocht optreden in Argentinië heeft ze jarenlang noodgedwongen in Frankrijk en Spanje gewoond. Deze cd is een weergave van het concert dat ze gaf toen ze voor het eerst sinds jaren weer mocht optreden in Argentinië. Het geluk en enthousiasme van zowel Mercedes Sosa als haar Argentijnse toeschouwers kent geen grenzen en is goed hoorbaar op deze cd. En dat maakt deze cd voor mij zo speciaal.

De allerlaatste die mee mag en die ik eigenlijk al als eerste heb ingepakt is de Matthäuspassion van Bach uitgevoerd door Ton Koopman (met die hemeltergend mooie countertenor Kai Wessel). En dan neem ik ook de bladmuziek mee want dan ik alle afzonderlijke koorpartijen eens goed meezingen, terwijl ik nu nog onbekommerd dwars door alle partijen de thema's meezing. Tegen de tijd dat ik me ga vervelen met mijn cd's leen ik gewoon weer nieuwe cd's via de biebboot. Want als er een strandbieb bestaat dan zal er ook wel een biebboot zijn.

Jantien Dubbeldam
domeinspecialist cultuur van de bblthk
Stationsstraat 2
Postbus 9054
6700 GN Wageningen
tel. 0317-466884
fax 0317-424984
www.bblthk.nl

muziek op internet (23)

In elke Nieuwsbrief wordt een aantal interessante websites op het terrein van muziek gesignaleerd. Dit is aflevering 23.

Bij het ter perse gaan van deze Nieuwsbrief waren alle websites op internet toegankelijk. Maar het blijft mogelijk dat de pagina's tussentijds tijdelijk of definitief zijn verwijderd.

Ja, ik weet het: als bibliothecaris mag ik nooit sites aanraden waarvan de informatie niet geautoriseerd is en van een deugdelijke bron voorzien. Mea culpa! Maar ik vind deze site zo leuk dat ik me aan deze professionele doodzonde schuldig maak.

Wat vind je op songfacts?

Wetenswaardigheden en trivia over duizenden liedjes verzameld door "radio professionals, music enthusiasts and visitors to this web site". De informatie bevat niet alleen droge gegevens omtrent release en hitnoteringen, maar ook sappige details over de totstandkoming. En inderdaad: in hoge mate apocrief, dus te gebruiken met beleid.

<http://www.songfacts.com/>

Deze site biedt een database met informatie en weblinks over levende componisten. Het bijzondere van deze site is dat de gegeven informatie is gecontroleerd door de componisten zelf. De database is afzoekbaar op naam en land van herkomst. Veel namen die in andere database niet – of mondjesmaat worden behandeld, komen hier ruim aan bod.

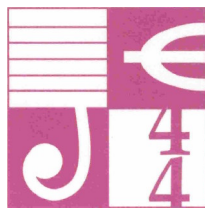
<http://composers21.com/>

Website van een van de meest gerespecteerde tijdschriften op het gebied van klassieke muziek. Handig voor muziekbibliothecarissen zijn onder meer de vele recensies en de on-line lijst van aanbevolen opnames van het standaardrepertoire. Meld je aan op de website en je hebt toegang tot Gramofile, de uitgebreide zoekmachine van Gramophone.
<http://www.gramophone.co.uk/>

Muziekantiquairs op internet

Nederland kent vele muziekantiquariaten. Een aantal daarvan is actief op internet. Graag vestigen wij uw aandacht op drie antiquariaten die voor de meeste in de muziekbibliotheeksector geen onbekenden zijn: Frits Ham, Paul van Kuik en G. Landré.

PAUL VAN KUIK
Antiquarian Music & Music
Literature

Paul van Kuik begon zijn antiquariaat in 1988 en specialiseert zich onder meer in zeldzame drukken en manuscripten, antiquarische en wetenschappelijke muziekliteratuur. Voor meer informatie:

<http://www.paulvankuik.nl>

Muziekantiquariaat G.N. Landré voert hoofdzakelijk muziekliteratuur en bladmuziek. Tevens taxeren zij muziekcollecties van zowel bibliotheken als particulieren. Zoeklijsten zijn welkom. Voor meer informatie en/of catalogi op maat vul de on-line [vragenlijst](#) in of stuur een email naar: info@landre.nl
<http://www.landre.nl/>

Muziekantiquariaat Frits Ham

gebruikte bladmuziek en boeken over muziek

Muziekantiquariaat Frits Ham is sinds kort actief op het internet met in- en verkoop van gebruikte bladmuziek en boeken over muziek. Zijn assortiment is breed en strekt zich uit van de eenvoudigste gebruiksmuziek tot zeer waardevolle oude drukken. De uitgebreide en geordende lijst is te raadplegen op www.muziekantiquariaat-fritsham.nl

Berichten uit het veld

Nieuwe digitale bibliotheek voor de Universiteit van Amsterdam

Sinds maandag 5 september jl. beschikt de Universiteit van Amsterdam over een vernieuwde digitale bibliotheek. De 'extreme makeover' die heeft plaatsgevonden was nodig om een digitale bibliotheek aan onze gebruikers te kunnen aanbieden die overzichtelijker en vooral gebruiksvriendelijker is dan de vorige. Zo is er nu de optie 'Snel Zoeken' die de gebruiker één enkel zoekveld biedt met een voorgebakken selectie van belangrijke databases. Ook alle andere onderdelen van de digitale bibliotheek zijn onder handen genomen. Het scherm voor 'Geavanceerd Zoeken' is opnieuw ontworpen en de indeling en categorisering van databases is sterk verbeterd. Er zijn voorselecties van databases per soort en per vakgebied. De zoekmogelijkheden naar databases en elektronische tijdschriften zijn vereenvoudigd en verbeterd. En alle persoonlijke instellingen en selecties zijn ondergebracht in het menuonderdeel 'Mijn bibliotheek'.

Hoewel de mogelijkheden voor gebruikers buiten het UvA-domein beperkt zijn wordt u toch uitgenodigd een kijkje te nemen in de nieuwe digitale bibliotheek.

De aankondiging op het UvAweb vindt u hier: <http://www.uba.uva.nl/actueel>

Een overzicht van de belangrijkste ingangen: http://www.uba.uva.nl/digitale_bibliotheek/tussen.cfm

Een rechtstreekse koppeling naar het openingsscherm 'Snel Zoeken' vindt u via deze URL: <http://digitaal.uba.uva.nl>

Exclusieve samples uit het Haags Gemeentemuseum

Vanaf 15 september kan iedere samplegebruiker bij 3VOOR12 online graaien in een hele grote bak met exclusieve samples van unieke instrumenten uit het Haags Gemeentemuseum. Bij de lancering staan geluiden van ongeveer vijftig instrumenten online, totaal goed voor ruim 200 klanken. De hele groep instrumenten uit het Japanse Kabuki theater zijn al gesampled, er wordt op dit moment hard gewerkt om de Balinese Gamelan digitaal te vangen.

En dat is pas het begin. "We zijn zeker wel een jaar bezig," gokt Onno Mensink, conservator van het Haags gemeentemuseum. Hij is verantwoordelijk voor het opnemen van de instrumenten. Toen hij dik een jaar geleden de opdracht kreeg de grootse collectie muziekinstrumenten die Nederland rijk is maar even te sampelen, viel hij nog net niet van zijn stoel. "Begrijp me niet verkeerd, ik vind het project enorm spannend. Maar de manier waarop het bij ons op het bord kwam te liggen, was wel heel direct."

Het is ook niet niks. Een adjunct directeur van een museum en een denker van de VPRO verzinnen een groots plan en laten dat vervolgens op de werkvloer vallen. Wat is het probleem denk je als hobbysampler die gewend is met een minidisc wat straatgeluiden te scoren en aan de slag te gaan. Dat kan Mensink ook. Als hij het over zijn hart zou kunnen krijgen tenminste: "Natuurlijk, we kunnen nu het museum inwandelen, zo'n Biwa pakken en elke snaar even aanslaan. Elke noot op het instrument desnoods. Maar dat is zinloos. Dan heb je geen Biwa gesampled, die zo rijk aan kleur is. Je hebt dan... nee, dat is gewoon zinloos."

"Pak de Balinese Gamelan. Dat is een paarsgewijs instrumentengroep met heel veel losse percussie-instrumenten. Het zijn dus twee identieke sets, maar net even anders gestemd. De vrouwelijke set klinkt een fractie lager. Sla je elk onderdeel individueel aan en sample je dat, dan heb je heel veel klanken. Maar je hebt niet het rijke geluid dat de gamelan in zich heeft. Daarvoor moet je beide sets door gamelanspelers laten bespelen. Pas dan krijg je de frictie tussen beide, die zorgt voor een uniek soort zweving. Die is niet vals, maar, maar..." Ja, dat moet je dus horen.

Tegelijk met de sitelancering start het Haags Gemeentemuseum een voor de museumwereld even uniek project: de opening van een nieuwe blijvende tentoonstelling in het museum: de Wonderkamers. Drie van deze kamers ontwikkelde het museum samen met 3VOOR12. In deze muziekkabinetten Sample/Track/Perform kun je in een studio-omgeving zélf muziek maken, met geluiden die je opneemt en met samples van muziekinstrumenten uit de collectie van het museum. Vervolgens kun je ze bewerken, om uiteindelijk iedereen je creatie te laten horen.

Een directe vertaling van wat de website ook aanbiedt. En net zo spannend, vindt ook Mensink: "Het is mooi om te zien hoe in het jaar dat we ermee bezig zijn twee werelden toch bij elkaar komen. Onze primaire taak is conserveren. Maar dit is heel opwindend. Oude klanken nieuw leven inblazen, Zo voelt het. Ik hoop dat de bezoekers ook echt geïnteresseerd zijn in informatie over herkomst en achtergrond van een klank? Zullen ze niet alleen maar het geluidje downloaden...?"

Die vraag is aan jullie om te beantwoorden. De wonderkamers gaan op 17 september open. De speciale site "3VOOR12 Plundert Musea" is vanaf 15 september online te vinden via 3VOOR12. Naast de sampledownloads biedt de site ook ruimte om je eigen mix, al dan niet met gebruik van samples uit het museum, te uploaden. Die mixen zijn niet alleen voor iedereen te beluisteren, ze dingen ook mee naar een releaseprijs: elk kwartaal kiest een deskundige jury een mix uit die op vinyl wordt geperst in een oplage van 250 stuks. (Bron: website 3voor12.vpro.nl)

CDR gaat digitale muziekbestanden uitlenen

Het vervelende van cd's lenen bij de muziekbibliotheek, is dat je ze eerst moet halen en ze na de leenperiode ook weer netjes terug moet brengen. Zelfs als het net toevallig regent. Ook om dit soort praktische problemen te omzeilen, start de grootste Nederlandse muziekbibliotheek, de Centrale Discotheek Rotterdam (CDR), op 4 november met het uitlenen van tijdelijke digitale muziekbestanden.

Hoe het lenen van tijdelijke digitale muziekbestanden in zijn werk gaat? Ongeveer net zo als het downloaden van permanente bestanden: lekker thuis, via de website van de CDR. Het verschil is dat de geleende file na de leenperiode van een week niet meer af te spelen is op je computer. En als je de datuminstelling van je computer verandert? "Daar hadden we zelf ook al aan gedacht, en daarom is het bestand maximaal 70 keer te beluisteren", legt CDR-directeur Michiel Laan uit.

Behalve een eerder experiment in Denemarken, Netmus geheten, is het uitlenen van tijdelijke digitale bestanden nieuw. De techniek is door de CDR zelf ontwikkeld. De bestanden zijn van een hoge kwaliteit van 256 kilobyte per seconde in Windows Media-formaat. De bestanden zijn niet over te zetten naar draagbare spelers of te branden. Er wordt alleen geleverd aan Nederlandse internet-adressen. Michiel Laan is razend enthousiast over de nieuwe ontwikkeling: "We willen uitlenen vertalen naar de digitale wereld."

Bij de start zal nog geen popmuziek geleend

kunnen worden. Laan is al wel in gesprek met een aantal poplabels. Vooralsnog bestaat de digitale collectie, waaruit per track geleend kan worden, uit albums van het jazzlabel Challenge en het klassieke label Naxos. In totaal 3500 cd's, ongeveer 1% van de totale collectie van de CDR. Ook bij de proef in Denemarken bleek al dat de rechtenorganisaties en majors veel argwanender tegenover de nieuwe ontwikkeling stonden dan kleine onafhankelijke labels.

Laan wil nog weinig kwijt over de hoogte van

de leenkosten ("goedkoop") en hoe er betaald zal kunnen worden. Ook de vergoeding aan de labels is nog onbekend. "Labels moeten niet gaan meewerken om er rijk van te worden, maar om hun muziek onder de aandacht te brengen." Op het moment krijgen de labels van de CDR bij de gewone muziekuitleen voor hitalbums het eerste halfjaar een leenvergoeding van één euro per uitleen. Laan wijst op de culturele functie die de CDR vervult: "Slechts 4% van alles wat geleend wordt, is hitmateriaal." (Bron: website 3voor12.vpro.nl)

colofon

nvmb nieuwsbrief, jaargang 9, nummer 2, oktober 2005
issn: 1567-116x

Kopij voor de Nieuwsbrief per e-mail naar Luuk Hoekstra: e-mail: lhoekstra@probiblio.nl
Redactie: Luuk Hoekstra (ProBiblio, Hoofddorp), Roelof Huisman (O.B. Assen), Jos Oegema (O.B. Deventer), Frans Westgeest (De Bieb voor de Zaanstreek), Bert Schoones (Unisono)

Druk: ProBiblio
Logo: Circus Sinistra

NVMB-secretariaat: Martie Severt, Muziekcentrum van de Omroep, Postbus 125, 1200 AC Hilversum
tel: 035-6714181, fax: 035-6714189, e-mail: m.severt@mco.nl

nvmb website: www.nvmb.nl